

Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků

Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků, z.s.
Benešova 22
602 00 Brno
Czech Republic

Tel.: +420 542 210 891

e-mail: pouzp@pouzp.cz

POSLANCI

POSLANECKÁ SNĚMOVNA
PARLAMENTU ČESKÉ
REPUBLIKY

Vážená paní poslankyně, vážený pane poslanče,

obracím se na Vás z postu předsedy Profesní a odborové unie zdravotnických pracovníků, z.s. s informacemi, které Vám nebyly prezentovány v rámci novely Zákona 96/2004 sb. v platném znění, a které byste jistě měli znát před druhým čtením respektive před schválením navrhovaného zákona.

Jak jistě víte, vzdělávání všeobecných sester a porodních asistentek se řídí, mimo českou legislativu, i evropským právem, které jednoznačně definuje podmínky získání vzdělání těchto povolání. Návrh novely Zákona 96/2004 Sb. v platném znění tyto podmínky částečně obchází, tak aby byla evropská legislativa naplněna, zkracuje délku vzdělání všeobecných sester uznáním části vzdělání. Rozdíl mezi současným a navrhovaným vzděláváním je 2200 hodin odborné a praktické přípravy, která má být nově vtěsnána do jednoho školního roku s již zmiňovaným uznáním části hodin. Nově se tedy do praxe budou dostávat všeobecné sestry, které budou mít daleko nižší úroveň vzdělání než ty současné, což se v důsledku projeví snížením ošetrovatelské péče. Pokud bude tato novela schválena, budeme nuceni se obrátit na Evropskou komisi s žádostí o přezkum.

Novela je připravována v důsledku nedostatku nelékařských zdravotnických pracovníků, který ovšem není způsoben stále opakovanou délkou studia. Nesprávně je interpretováno, že studium všeobecné sestry trvá 7 let. Studium všeobecné sestry trvá 3 roky a to buď na vyšší odborné škole, nebo na škole vysoké. Před tímto studiem má student 4 roky všeobecně vzdělávací školy jakéhokoli zaměření. Jedná se o stejnou dezinformaci, jako bychom tvrdili, že studium medicíny trvá 10 let. Obor všeobecného lékařství se studuje 6 let po absolvování všeobecně vzdělávací střední školy.

S nedostatkem ošetrovatelského personálu se historie setkává poměrně často, historicky se však jevilo zkrácení studia jako neefektivní a vedlo ke zhoršení ošetrovatelské péče. A nyní se Ministerstvo zdravotnictví opět připravuje k drastickým změnám ve vzdělávání všeobecných sester. Dlouhodobě avizované zrušení dvoukolejnosti, tedy na vyšších odborných školách a vysokých školách se nezruší, ale zavede se třetí možnost, pro vzdělávání všeobecných sester a to tzv. systémem 4+1. Možnost tohoto studia budou mít absolventi 4 letého oboru zdravotnický asistent, nově přejmenovaný na praktická sestra.

Ošetrovatelství se ale za posledních 15 let značně změnilo. Dnešní zdravotnictví vyžaduje vysoce vzdělanou sestru, která samostatně vykonává činnosti formou ošetrovatelského procesu, je schopná samostatně řešit krizové situace, vede ošetrovatelskou dokumentaci, motivuje a edukuje pacienta a jeho rodinné příslušníky, spolupracuje s ostatními členy týmu., je schopna pracovat s vysoce sofistikovanou technikou, pracovat s umírajícími a to nejen v lůžkových zdravotnických zařízeních,

ale i v rámci mobilní hospicové péče atd. Takovou sestru vyžaduje dnešní zdravotnictví a zkrácením odborné přípravy toho zcela jistě nedocílíme. Dřívější střední zdravotnické školy, nahrazené oborem zdravotnický asistent jsou školy všeobecně vzdělávací, v době povinných státních maturit, kde se do budoucna uvažuje i o povinné maturitě z matematiky, bohužel odborné předměty ustupují předmětům všeobecně vzdělávacím. Absolventi tohoto oboru tedy nemohou být na úrovni všeobecných sester, i když v mnoha případech jsou k jejich činnostem zneužívány.

Dále k nedostatku všeobecných sester musíme vzít na zřetel další aspekty. Každopádně musíme vycházet i z demografických údajů. Porodnost s drobnými výkyvy klesá od 1974, kdy se narodilo 194,2 tis dětí až po roky 1994-2004 kdy byl počet nově narozených dětí mezi 89 - 97 tis. Tedy pokles o 100 tis narozených dětí a tedy potencionálních studentů nelékařských oborů. Dnešních absolventů se narodili mezi léty 1995 - 1998, kdy byl průměrný věk matky při prvním narození dítěte cca 24 let, tzn., že rodiče dnešních absolventů jsou narozeni v letech 1973– 1977, tedy v době, kdy počet narozených dětí byl ještě vysoký, ale rapidním způsobem klesal. Z tohoto lze dopočítat, že počet nových studentů bude neustále klesat, rozdíl mezi současnými absolventy a novými studenty musí být nutně okolo 40 tisíc a to ve všech studijních oborech, tedy i mimo zdravotnictví. Dnešní školství ovšem nabízí daleko širší spektrum studijních oborů než před 30 lety. Tedy i poměr studentů se rozložil mezi daleko větší počet škol. Jednoznačně tedy musíme dojít k závěrům, že snížení počtu všeobecných sester není rozhodně dáno délkou studia. Zájem o studium na středních zdravotnických školách je poměrně nízký, školy de facto provádějí „hon na studenty“, pořádají náborové akce, investují finance do marketingu a snaží se přijmout co největší počet studentů a to za jakoukoli cenu. Do studia zdravotnických oborů tedy vstupují žáci základních škol, kteří mají daleko horší prospěch než kdysi, nutně tedy musí být i nižší úroveň absolventů.

Dalším z aspektů nedostatku všeobecných sester v současném zdravotnickém systému je náročnost povolání. Řada nelékařských pracovníků po ukončení studia sice nastoupí do praxe, ale teprve zde zjistí, jaká je opravdová náročnost daného povolání. Náročnost ve smyslu fyzické i psychické. Převážná většina zdravotnických pracovníků pracuje ve směnném provozu, řada studií prokázala, že práce na směnnost s sebou nese spoustu zdravotních problémů a ne všichni jsou na tuto situaci připraveni a ze směnného provozu odcházejí a to samozřejmě i mimo zdravotnictví. Psychické vypětí zdravotnického povolání neustále stoupá, stále častěji se setkáváme s erudovanými pacienty, které doba internetu samozřejmě přináší, dále pak se žalobami, tedy právními důsledky výkonu povolání. Pacienti jsou informováni o svých právech, kterých se dožadují, o povinnostech ovšem nevědí, nebo nechtějí vědět. Práva zdravotníků jsou odsunována až na druhou kolej. Častěji se setkáváme s agresivitou a to jak slovní tak fyzickou. Bohužel v oblasti náročnosti zdravotnického povolání nemáme relevantní data, dosud nebyl proveden plošný průzkum mezi zdravotnickými pracovníky, kteří odešli mimo tento obor. Věřím, že výsledky by přinesly velmi zajímavé poznatky.

Nedostatek všeobecných sester může být dán i neadekvátně sestaveným ošetrovatelským týmem. Ošetrovatelský tým je systém na sebe navazujících povolání, kde každý má svou roli. V případě, že tento systém není kompletní, saturuje automaticky jedno povolání druhé, tedy vždy hierarchicky směrem dolů a nastává situace, že nejvyšší článek řetězce, v našem případě všeobecná sestra, supluje práci níže postavených povolání, tedy asistentů, ošetrovatelů apod. Prvním krokem by tedy mělo být komplexní přehodnocení sestavení týmů, který by měl jednoznačně obsahovat všechny druhy zaměstnanců počínaje sanitáři, přes ošetrovatele k zdravotnickým asistentům a pomyslnou špičku ledovce pak doplňovat všeobecné sestry. Všeobecná sestra by měla vykonávat odbornou práci a koordinovat práci ostatních, tím bychom částečně eliminovali onen stále omílaný nedostatek. Sestra je kompetentní vykonávat i tyto činnosti, ale nemůžeme přece chtít po sestrách, aby je vykonávaly soustavně, dochází tím opět k aspektu přetěžování, syndromu vyhoření apod. Sestry se v tomto případě nemohou plně věnovat svým činnostem jako je např. plánování a realizace ošetrovatelského procesu. Nastává situace ne zcela dobře uchopené myšlenky práce formou již zmiňovaného ošetrovatelského procesu, neboť i „papírová“ práce patří mezi činnosti sester, které pak narychlo vyplňují dokumentaci, a točíme se v bludném kruhu. **Fakt, že systém saturujeme všeobecnými sestrami 4+1 přinese pouze druhotné negativum ve smyslu chybějících asistentů a povolání.**

Do zdravotnictví tedy nepříjde procentuálně více pracovníků, pouze se přesunou z „jedné škatulky do druhé“, tedy stávající zdravotničtí asistenti dostudují jeden rok navazujícího studia, otázkou je zda při výkonu povolání, stanou se všeobecnými sestrami a tím onen přírůstek zaměstnanců skončí.

V současnosti je i problém mediálního obrazu všeobecných sester, to se samozřejmě váže s určitou prestiží. Prestiž povolání stanovuje několik faktorů, tedy například váženost povolání, úroveň vzdělání, finanční příjem, materiální zabezpečení apod. Do roku 2007 se povolání všeobecné sestry na žebříčku hodnocených povolání vůbec neobjevovalo, poté, co začaly sestry studovat vysoké školy, se záhy vyhoupllo na 3 místo v žebříčcích prestižních povolání hned za lékaře a vědce, tedy mezi povolání, k jejichž výkonu musí mít absolvent terciální vzdělání, musí být emočně vyspělý, aby dosáhl svého statutu. Jakou prestiž bude mít toto povolání, když jí opět odebereme, samozřejmě že ne zcela, studium na VŠ toť otázkou. Celkově sestrám neprospívá ani mediální obraz prezentovaný široké laické veřejnosti formou různých televizních seriálů a filmů, kde je sestra zobrazována absolutně nedůstojným způsobem. Prezentace tímto způsobem zcela jistě ovlivňuje potencionální adepty na studium zdravotnických nelékařských oborů.

Z celého spektra důvodů nedostatku všeobecných sester tedy vyplývá, že vše je spojeno se vším a nelze jednoznačně říci, který z faktorů je dominantní. Ale pouhou úpravou vzdělávacího systému zcela jistě nedokážeme naplnit chybějící personál. Novela zákona 96/2004 Sb., která hladce prošla prvním čtením, přináší více negativ než pozitiv. Přináší zánik celoživotního vzdělávání jako nositele garance výkonu povolání. Všeobecná sestra, jako jedno z regulovaných povolání, by měla mít tuto povinnost a bez celoživotního vzdělávání se ošetrovatelská praxe jednoduše neobejde. MZ jej v minulosti přímo nařizovalo, nyní ji ruší. Jak se tedy bude české ošetrovatelství dále rozvíjet po odborné stránce? Dnes je ošetrovatelství natolik specifický obor, že jej prostě nemůžeme vrátit na úroveň před 25 lety.

MZ by se spíše než nesmyslným krokem úpravy vzdělávání mělo zcela vážně zajímat o jednotlivé kompetence všech typů ošetrovatelského personálu, jednoznačně je vymezit podle stupně vzdělání a samozřejmě tyto výkony řádně zaplatit. **Návazný předpis, tedy vyhláška 55/2011 Sb., která stanovuje činnosti jednotlivých zdravotnických pracovníků je nyní v připomínkovém řízení, a zcela neskrývavě přenáší kompetence z všeobecných sester za zdravotnické asistenty, nově praktické sestry, které k tomuto nemají dostatečné vzdělání.**

Bez adekvátní finanční odměny nebudeme mít personálu nikdy dostatek. Nerovné finanční postavení v jednotlivých zdravotnických zařízeních je špatným nastavením. Tvrzení, že stát nemůže zasahovat do svobodného podnikání je pouze alibistické tvrzení, i soukromý subjekt hospodář s financemi z veřejného zdravotního pojištění, tedy se státními penězi. V případě že ne, měly by se soukromé subjekty vyřadit z veřejného zdravotního pojištění a stejně jako jiné soukromé subjekty si za svou práci fakturovat a poté mohou stanovit odměnu pro své zaměstnance.

O vzdělávání všeobecných sester rozhodujete vy poslanci, kteří ve většině nemáte ponětí, co tato práce obnáší a plníte vůli stranických leaderů. Názor odborných společností Vás nezajímá, nadřazená jsou politická zadání bez ohledu na výsledek či budoucnost. **Proto na Vás apeluji, abyste ještě jednou zvážili, zda podpoříte nesystémový krok novely Zákona 96/2004 Sb.**

Doporučil bych Vám všem přečíst velmi závažnou studii, která probíhala v 9 členských státech EU a analyzuje vliv počtu a úrovně vzdělání všeobecných sester na úmrtnost pacientů po operacích na chirurgických odděleních. Analyzováno bylo 422 730 hospitalizovaných pacientů a to ve 300 zdravotnických zařízeních. **Celkový rozdíl v úmrtnosti mezi nemocnicemi, které měly přetěžované sestry s nižší úrovní vzdělání a těmi, které se staraly o menší počet pacientů a sestry měly vyšší kvalifikaci, byl cca 30%. Je tedy na Vás, zda i vy se budete podílet na možném zvýšení úmrtnosti českých pacientů, tedy teoreticky na zvýšení úmrtnosti Vás, Vašich příbuzných a známých.**

Zdroj zde: [http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(13\)62631-8/abstract](http://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(13)62631-8/abstract)

Sestrám a porodním asistentkám by velmi pomohla zákonem zřízená komora, která by byla adekvátním vyjednávacím partnerem při složitých změnách, jako je například i nyní chystaná změna ve vzdělávání.

S pozdravem.

PROFESNÍ A ODBOROVÁ UNIE
ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ, Z.S.
Benešova 22, 602 00 BRNO
IČ: 13694383

Bc. Tomáš Válek, DiS.
Předseda

Profesní a odborová unie zdravotnických pracovníků, z.s.

V Brně dne 25. 10. 2016